

Handläggare
Samuel Svan
Telefon: 08 508 24 836**Till**
Skärholmens stadsdelsnämnd
2013-12-13

Unga som varken arbetar eller studerar – statistik, stöd och samverkan (SOU 2013:74)

Svar på remiss från Kommunstyrelsen av remissen av utredning (SOU 2013:74) från Utbildningsdepartementet

Förvaltningens förslag till beslut

1. Stadsdelsnämnden lämnar tjänsteutlåtandet som svar på remissen
2. Omedelbar justering
3. Tjänsteutlåtandet skickas till Trafik- och arbetsmarknadsroteln (Rotel II), KF/KS Kansli, Stadshuset, 105 35 Stockholm, RII-remissvar@stockholm.se; Dnr 001-1650/2013

Kerstin Sandström
StadsdelsdirektörLena Thorson
Avdelningschef

Sammanfattning

Regeringen har gett en särskild utredare i uppdrag att utreda och föreslå hur arbetet med unga som varken arbetar eller studerar kan utvecklas. Skärholmens stadsdelsnämnd har fått utredningens slutbetänkande på remiss för att yttra sig om de förslag som utredningen lägger fram.

Av utredningen framgår att det i dagsläget saknas både kunskap om och en samlad strategi för hur arbetet med de unga vuxna som varken arbetar eller studerar ska bedrivas för bästa möjliga resultat. Arbetsmarknaden, och därmed dessa ungas situation, har förändrats mycket under de senaste decennierna. Etableringsåldern är högre och ungas anställningar är kortvariga och tillfälliga. 2012 uppskattas att ca åtta procent av unga mellan 15 och 24 år varken arbetar eller studerar.

För att få en bättre bild av hur gruppen ser ut och vilka behov de har föreslår utredaren att den officiella statistiken ska utvidgas. Kunskap kring vilka insatser som är verkningsfulla behöver utvecklas, och Socialstyrelsen ges därför särskilda uppdrag. Samordning på nationell och lokal nivå behöver förstärkas. Arbetsförmedlingen är en central aktör för att utveckla och samordna insatser från olika aktörer. En nationell samordnare ska tillsättas. Ungdomar som felaktigt blivit placerade i särskola ska ges möjlighet till gymnasial vuxenutbildning.

Förvaltningen anser att ämnet som utredningen behandlar är viktigt, och bedömer att många av förslagen som utredningen lägger fram är bra. Förvaltningen anser dock att samordningsansvaret inte bör vara ett uppdrag för Arbetsförmedlingen, utan för kommunerna som ansvarar för både socialtjänst och skola. Förvaltningen poängterar också att det är viktigt att den kunskapsutveckling som sker tar hänsyn till kontextuella faktorer, vilket innebär att det som är verkningsfullt i en situation inte nödvändigtvis behöver vara det i en annan.

Ärendet

Regeringen har gett en särskild utredare i uppdrag att utreda och föreslå hur arbetet med unga som varken arbetar eller studerar kan utvecklas. I SOU 2013:74 lämnar utredaren sitt slutbetänkande.

Ungdomar situation på arbetsmarknaden har förändrats de senaste decennierna. Etableringsåldern¹ har ökat, arbetslösheten är högre och arbetsmarknaden är mer instabil. Kraven på utbildning har ökat, och de anställningar som unga innehar är kortvariga och tillfälliga. År 2012 var cirka åtta procent av unga i åldern 15-24 år i en situation där de varken arbetade eller studerade. Det är en grupp som är i särskilt behov av stöd, och framför allt för de som aldrig påbörjar eller inte fullföljer en gymnasieutbildning är vägen in på arbetsmarknaden svår.

Det finns i dagsläget ett mångfacetterat utbud av olika insatser från olika aktörer som riktar sig till målgruppen. Gruppen är ofta prioriterad såväl inom ordinarie verksamhet som inom projekt. Ambitionsnivå och innehållet varierar dock, och kunskapen om vilka resultat insatserna ger är begränsad. Dessutom är det inte alltid olika aktörer samordnar sina insatser.

Endast arbetslöshet räcker inte som ett mått för att analysera ungdomars svårigheter på arbetsmarknaden. Det behövs ett bättre kunskapsunderlag för att kunna förstå och möta ungdomars behov av stöd och hjälp i övergången mellan skola och arbetsliv. Bristen på kunskap riskerar att medföra att politiska initiativ på området inte utformas på bästa sätt. Det finns ett behov av att följa gruppen med regelbunden statistik. Dessutom behöver kunskapen utvecklas om hur insatser till målgruppen hjälper dem.

Utredningens förslag

Måttet arbetslöshet behöver kompletteras med ett mått på hur många unga som varken arbetar eller studerar. Statistiska centralbyrån ges i uppdrag att redovisa sådan statistik baserat på Arbetskraftsundersökningen. Ungdomars arbetsmarknadsstatus behöver analyseras djupare. Därför ges Ungdomsstyrelsen i uppdrag att vart tredje år redovisa utvecklingen av ungdomars övergång mellan skola och arbetsliv. Statistiska centralbyråns uppföljning av ungas sysselsättning tre år efter gymnasieutbildningens slut ska kompletteras med att även omfatta de ungdomar som saknar gymnasieutbildning.

Fler unga som varken arbetar eller studerar bör få stöd i övergången mellan skola och arbetsliv. Fler bör därför vara i kontakt med Arbetsförmedlingen, vilket långt ifrån samtliga berörda i dagsläget är. Statskontoret ges därför i uppdrag att genomföra en fördjupad analys av Arbetsförmedlingens verksamhet. Kommunernas socialtjänst har möjlighet att erbjuda eller kräva av den unge som söker ekonomiskt bistånd att denne ska delta i arbetsmarknadsåtgärder. Kunskapen om vilka insatser som är verksamma för målgruppen behöver utvecklas, och Socialstyrelsen ges därför i uppdrag att bygga ut Kunskapsguiden med området arbetsmarknadsåtgärder. Socialstyrelsen ska även undersöka möjligheten att genomföra en studie av unga personer som deltagit i kommunala arbetsmarknadsrelaterade insatser.

Samverkan mellan olika aktörer som riktar sig till målgruppen behöver utvecklas och förstärkas. Det finns i dagsläget ingen etablerad nationell samverkansstruktur för den aktuella målgruppen. Samordningsförbunden bedöms som en lämplig arena för att utveckla samverkan kring gruppen, och dessa ges därför i uppdrag att särskilt uppmärksamma unga som varken arbetar eller studerar. Ett stort gemensamt behov för målgruppen är utbildningsinsatser. Därför föreslår utredningen att utbildningssektorns roll i den finansiella samordningen av

rehabiliteringsinsatser bör förtydligas. Kommuner bör inom ramen för aktivitetsansvar för ungdomar under 20 år utanför gymnasieskolan kunna träffa överenskommelser med landsting, Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen.

Arbetsförmedlingen är en central aktör vad gäller stödet till målgruppen. Myndigheten ska arbeta aktivt med gruppen redan från första dagen i arbetslöshet. Det är därför av stor vikt att Arbetsförmedlingen utvecklar samverkan med andra aktörer kring de unga som står särskilt långt ifrån arbetsmarknaden. Myndigheten ska även utveckla stödet till ungdomar som på grund av särskilda skäl står långt från arbetsmarknaden och är i behov av samordnade insatser genom utvecklad samverkan med kommuner och andra relevanta myndigheter.

Utredaren föreslår att en nationell samordnare för att stimulera och stödja samordningsförbundens insatser till unga ska tillsättas under åren 2015-2017, med uppdrag att se till att frågan ges ett helhetsperspektiv samt att driva utvecklingen på nationell och lokal nivå.

Ungdomar som på felaktiga grunder har placerats i särskola kan få stora svårigheter att etablera sig på arbetsmarknaden. Upptäckten av en felaktig placering kan dröja och det händer att ungdomar fullföljer utbildningen i gymnasiesärskolan trots att de inte tillhör skolformens målgrupp. Dessa ungdomar har i dagsläget ingen rätt till utbildning på gymnasial nivå. Utredningen föreslår därför att dessa elever ska ges rätt till gymnasial vuxenutbildning efter prövning av hemkommunen. Utredningen föreslår även att övergångsregler gällande anmälnings- och omprövningsskyldighet i fall där felaktig placering i särskolan misstänks ska ändras på så sätt att de omfattar alla elever, oavsett när utbildningen har påbörjats.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts vid avdelningen för socialtjänst.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Utredningen Unga som varken arbetar eller studerar – statistik, stöd och samverkan – lyfter ett viktigt ämne där samhället idag inte gör tillräckligt. Unga personer som varken studerar eller arbetar riskerar att hamna i en långvarig social utsatthet med små möjligheter att skapa sig ett tryggt och meningsfullt liv. Det är med stor sannolikhet dessa unga vuxna som utvecklar och vidmakthåller en kriminell livsstil, missbruk av

beroendeframkallande medel eller annat socialt nedbrytande beteende. Dessutom är det en stor risk att personerna nu och längre fram återfinns bland de som mottar ekonomiskt bistånd. Därför välkomnar förvaltningen de förslag som läggs fram i utredningen.

Att utveckla kunskap om vilka former av insatser som är verkningsfulla för att bryta den negativa utvecklingen är av stor vikt. Kunskap förmedlas dock inte av sig självt. Det är därför viktigt att ha en strategi för hur kunskap och evidensstöd sprids till de verksamheter som riktar sig till målgruppen. Viktigt att komma ihåg är också att det som är verkningsfullt i en kontext inte nödvändigtvis behöver vara det i en annan. Regional och lokal kunskapsutveckling behöver därför främjas och tas tillvara.

Utredningen föreslår att Arbetsförmedlingen ska vara den samordnande parten i arbetet med målgruppen. Förvaltningen ser positivt på att arbetsförmedlingen ges tydligare direktiv om att samverka med olika aktörer, däribland kommunerna, i arbetet med målgruppen. Förvaltningen anser dock att det skulle vara mer förtjänstfullt att lägga samverkansansvaret på kommunerna. Kommunerna har det yttersta ansvaret för sina innevånare, och som tidigare nämnt är det stor sannolikhet att de unga vuxna som omfattas av målgruppen på ett eller annat sätt är eller kommer i kontakt med socialtjänsten. Uppdraget blir att samordna samhällets resurser kring de unga vuxna, vilket är ett uppdrag som kommunen är insatt i sedan tidigare. Kommunerna styr idag dessutom över skolan. I många fall bör arbetet med personer i social utsatthet fokusera på arbete, men i fallet med de unga vuxna som varken arbetar eller studerar ser förvaltningen att fokus i första hand bör ligga på utbildning, och då är kommunerna ett bättre val för den samordnade parten.

Utöver detta ser förvaltningen positivt på de förslag som utredaren lägger fram. En rättighet för de som felaktigt placerats i gymnasiesärskola att få läsa en gymnasial vuxenutbildning är välkommet. Likaså anser förvaltningen att förslaget på en nationell samordnare är bra. Dennes roll bör kopplas till det som nämnts ovan om en strategi för kunskapsspridning och lokal kunskapsutveckling och -anpassning. De föreslagna indikatorerna för uppföljning som föreslås i utredningen ser förvaltningen som ändamålsenliga.

Med detta anses remissen besvarad.